

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sk/22/2019
Identifikačné číslo spisu: 5017200259
Dátum vydania rozhodnutia: 24.06.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:5017200259.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a z členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobcu: H. E. P., nar. XX. E. XXXX, bytom Y. Š. XXXX/X, K., právne zast. JUDr. Mariánom Ďurinom, advokátom so sídlom Sibírska 4, Bratislava proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 15. mája 2017, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline zo dňa 28. marca 2019, č.k. 25Sa/28/2017-114, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť proti rozsudku Krajského súdu v Žiline zo dňa 28. marca 2019, č.k. 25Sa/28/2017-114, z a m i e t a.

II. Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred správnym súdom

1. Krajský súd v Žiline (ďalej v texte rozhodnutia aj „krajský súd“ alebo „správny súd“) právoplatným rozsudkom č.k. 25Sa/28/2017-114 zo dňa 28. marca 2019 postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania rozhodnutia Generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 15. mája 2017 (ďalej len „rozhodnutie žalovanej“) vo veci zvýšenia starobného dôchodku, ktorým žalovaná zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila prvostupňové rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 3. októbra 2016, č. XXX XXX XXXX X zo dňa 12. októbra 2016, č. XXX XXX XXXX X zo dňa 16. novembra 2016, č. XXX XXX XXXX X - I. zo dňa 23. novembra 2016 a č. XXX XXX XXXX X zo dňa 24. februára 2017 vo veci starobného dôchodku.

2. Žalovaná rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 3. októbra 2016 žalobcovi podľa § 65, § 274 a

§ 82 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 461/2003 Z.z.“) priznala starobný dôchodok od 13. júna 2015 v sume 208,90 € mesačne. Rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 3. októbra 2016 bolo rozhodnuté, že žalobcovi podľa § 82b zák. č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 140/2015 Z.z. nevznikol nárok k 01. júlu 2015 na zvýšenie starobného dôchodku na sumu minimálneho dôchodku z dôvodu, že úhrn jeho starobného dôchodku a výsluhového dôchodku (763,23 € mesačne) je vyšší ako suma minimálneho dôchodku (289,30 € mesačne). Rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 12. októbra 2016 bol žalobcovi zvýšený starobný dôchodok podľa § 82 zák. č. 461/2003 Z.z. a § 1 opatrenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR č. 283/2015 Z.z. od 01. januára 2016 na 210,80 € mesačne o 1,90 € mesačne, teda o pevnú sumu ustanovenú citovaným opatrením. Rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 16. novembra 2016 bol žalobcovi podľa § 65, § 274, § 112 ods. 1 a § 82 zák. č. 461/2003 Z.z. zvýšený starobný dôchodok od 13. júna 2015 na 270,10 € mesačne, a to po zhodnotení vymeriavacích základov za obdobie od 01. januára 2004 do 31. decembra 2014. Rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X - I. zo dňa 23. novembra 2016 bol žalobcovi podľa § 66 ods. 3 a § 82 zák. č. 461/2003 Z.z. zvýšený starobný dôchodok na 278,10 € mesačne za obdobie dôchodkového poistenia počas poberania starobného dôchodku od 13. júna 2015 do 31. decembra 2015. Rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X - II. zo dňa 23. novembra 2016 bol žalobcovi podľa § 82, § 293dq a § 293dr zák. č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 285/2016 Z.z. zvýšený starobný dôchodok od 01. januára 2017 na 286,30 € mesačne, a to o pevnú sumu 8,20 € mesačne. Rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 24. februára 2017 bol žalobcovi podľa § 66 ods. 3, § 82, § 293dq a § 293dr zák. č. 461/2003 Z.z. zvýšený starobný dôchodok od 01. januára 2017 na 297,70 € mesačne.

3. V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že z potvrdenia Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia v Bratislave č. 65304004375203 zo dňa 28. apríla 2016 vyplýva, že žalobcovi bol podľa § 26 zák. č. 114/1998 Zb. o sociálnom zabezpečení vojakov priznaný od 01. decembra 1998 výsluhový dôchodok, ktorý sa podľa § 125 ods. 11 zák. č. 328/2002 Z.z. považuje naďalej za výsluhový dôchodok. Pre nárok na výsluhový dôchodok bolo zhodnotené obdobie dôchodkového poistenia nasledovne: od 17. augusta 1975 do 16. augusta 1977 - základná vojenská služba v II. kategórii funkcií, od 17. augusta 1977 do 30. apríla 1978 - ďalšia služba vo vojenskej škole v II. kategórii funkcií, od 01. mája 1978 do 11. októbra 1984 - služba vojaka z povolania v I. kategórii funkcií, od 12. októbra 1984 do 31. októbra 1992 - služba vojaka z povolania v II. kategórii funkcií a od 01. novembra 1992 do 30. novembra 1998 - služba vojaka z povolania v I. kategórii funkcií. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia oznámil žalovanej výšku vymeriavacích základov od roku 1984 do roku 1994. Pre nárok na starobný dôchodok boli zhodnotené obdobia dôchodkového poistenia od 01. septembra 1973 do 16. augusta 1975 (doba štúdia na Vojenskej strednej škole v Liptovskom Mikuláši zaradená do III. pracovnej kategórie), od 17. augusta 1975 do 30. apríla 1978 (základná služba vo vojenskej službe a ďalšia služba vo vojenskej škole zaradená do II. kategórie funkcií), od 01. mája 1978 do 11. októbra 1984 (vojak z povolania, zaradený do I. kategórie funkcií), od 12. októbra 1984 do 31. októbra 1992 (vojak z povolania, zaradený do II. kategórie funkcií), od 01. novembra 1992 do 30. novembra 1998 (vojak z povolania, zaradený do I. kategórie funkcií). Zároveň bolo zhodnotené obdobie dôchodkového poistenia od 01. decembra 1998 do 12. júna 2015 (doba zamestnania zaradená do III. pracovnej kategórie). Celkovo žalobca k 13. júnu 2015 získal 15 260 dní obdobia dôchodkového poistenia, čo podľa § 60 ods. 9 zák. č. 461/2003 Z.z. predstavuje 41 rokov a 295 dní obdobia dôchodkového poistenia.

4. Krajský súd k uznaniu štúdia prvého a druhého ročníka vojenských stredných odborných škôl, či sa toto obdobie malo, resp. nemalo posudzovať ako I., resp. II. kategória funkcií poukázal na históriu sociálneho zabezpečenia vojakov a o.i. uviedol, že koncom 60. a na začiatku 70. rokov bola vykonaná reorganizácia vojenského školstva. V rámci reorganizácie vojenského školstva Československej ľudovej armády patrili do prvej kategórie stredných vojenských škôl VSOŠ, ktorých absolventi získavali stredné všeobecné vzdelanie zakončené maturitou a odborné vzdelanie určitého zamerania. Do ďalšej kategórie stredných vojenských škôl patrili štvorročné VG. Absolventi získavali stredné všeobecné vzdelanie a základnú vojenskú prípravu zakončenú maturitou s ďalšou prípravou na vysokých vojenských školách a vojenských akadémiách Československej ľudovej armády. Prípravu práporčikov a dôstojníkov zabezpečovali VSOŠ a vojenské učilištia. Účastníkmi právnych vzťahov, ktoré vznikali podľa predpisov

o sociálnom zabezpečení, boli aj žiaci VSOŠ a VG. Ich spôsobilosť vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať v týchto vzťahoch práva a brať na seba povinnosti vznikala dosiahnutím veku 15 rokov (občan mladší ako 15 rokov musí byť zastúpený zákonným zástupcom - rodičom alebo súdom určeným opatrovníkom). Žiaci stredných odborných učilíšť, gymnázií a stredných odborných škôl boli zúčastnení na dôchodkovom zabezpečení za podmienky, že boli zároveň zúčastnení na nemocenskom poistení. Za žiakov a študentov platil poistné na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie štát. Podmienkou bolo, že boli nezaopatrenými deťmi a neboli povinní platiť na nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie ako zamestnanci a samostatne zárobkovo činné osoby. Účasť na dôchodkovom zabezpečení na základe platenia poistného zakladala za ustanovených podmienok žiakom VSOŠ a VG nárok na poskytovanie invalidného a čiastočného invalidného dôchodku a nárok na dávky pozostalých (napr. sirotský dôchodok). Na štúdium VSOŠ a VG boli prijímaní žiaci po ukončení povinnej školskej dochádzky vo veku spravidla 15 a 16 rokov. Na vojenské školy, ktoré poskytovali stredné vzdelanie, sa primerane vzťahovala príslušná právna úprava. Žiaci prvého a druhého ročníka VSOŠ sa štúdiom pripravovali na službu vojaka z povolania a neboli vojakmi v činnnej službe. Vojenskú základnú službu vykonávali počas štúdia v treťom a štvrtom ročníku VSOŠ. Žiaci prvého až štvrtého ročníka VG sa štúdiom pripravovali na štúdium na vysokých vojenských školách. Počas štúdia žiaci VG neboli vojakmi v činnnej službe, t.j. nevykonávali ani základnú (náhradnú) vojenskú službu. Prijatím žiaka na štúdium na VSOŠ alebo na VG po skončení povinnej školskej dochádzky týmto žiakom v roku, v ktorom dovŕšili 17. rok veku, branná povinnosť vznikla podľa branného zákona. Neboli však povolaní na výkon základnej (náhradnej) vojenskej služby. Výkazovanie doby základnej (náhradnej) služby poslucháčov a žiakov vojenských škôl z radov občianskej mládeže bolo upravené v prílohe 3 smernice. Pri štúdiu na VSOŠ sa výkon základnej vojenskej služby evidoval 24 mesiacov odo dňa vyradenia žiakov zo VSOŠ, t. j. výkon základnej služby trval počas štúdia v treťom a štvrtom ročníku VSOŠ. Žiaci študujúci na VG základnú vojenskú službu vykonávali až odo dňa nástupu na štúdium na vojenskú vysokú školu.

5. Z historického prehľadu sociálneho zabezpečenia vojakov podľa krajského súdu vyplýva, že do vojenskej činnnej služby mohol byť zaradený iba ten, kto dosiahol vek 18. rokov, pričom u žalobcu, ktorý sa narodil dňa 13. júna 1958, tak bolo k 13. júnu 1976. Preto žalobcovi prvé dva roky štúdia na vojenskej strednej škole nemohli byť priznané ako obdobie vojenskej činnnej služby. Branná povinnosť podľa § 5 zák. č. 92/1949 Sb. (branný zákon) vznikla 01. januárom roku, v ktorom občan dovŕšil 17. rok veku (u žalobcu to bol rok 1980), pravidelná odvodová povinnosť v zmysle § 11 ods. 1 branného zákona 01. januárom roku, v ktorom občan dovŕšil 18 rokov (u žalobcu sa jedná o rok 1976). Vojenská činná služba podľa § 20 ods. 2 branného zákona zahrňuje: základnú službu, náhradnú službu, ďalšiu službu, službu vojakov z povolania, službu vojakov vo výslužbe povolaných prechodne na činnú službu, vojenské cvičenia a mimoriadnu službu. V prípade žalobcu teda až jeho nástupom na základnú službu mohla začať plynúť jeho vojenská činná služba. Na uvedenom nemôže nič zmeniť ani záznam vo vojenskej knižke žalobcu, kde je doba štúdia na vojenskej strednej škole vyznačená v záznamoch o vojenskej činnnej službe. Štúdium po skončení povinnej školskej dochádzky sa v súlade so smernicou u žiakov vojenských škôl (VSOŠ a VG) vykazovalo ako doba štúdia v prvej a druhej časti výkazu so zaradením tejto doby do III. pracovnej kategórie. Žiaci VSOŠ vojenskú základnú službu vykonávali počas štúdia v treťom a štvrtom ročníku. Žiaci VG vojenskú základnú službu vykonávali až odo dňa nástupu na štúdium na vojenských vysokých školách, a to v prvom a druhom ročníku tohto štúdia. Štúdium v prvom a druhom ročníku VSOŠ, ale ani štúdium na VG nie je možné považovať za ostatnú vojenskú službu podľa § 132 ods. 1 písm. b) zák. č. 100/1988 Zb. Činnosť, ktorú títo žiaci vykonávali pred nástupom na základnú vojenskú službu, nebola výkonom vojenskej služby. Podľa prílohy 3 smerníc sa doba štúdia poslucháčov (žiakov) do dovŕšenia veku 17 rokov započítavala do nástupu vojenskej činnnej služby ako doba potrebná na prípravu na povolanie po skončení povinnej školskej dochádzky (§ 10 ods. 1 písm. d) zák. č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov), t.j. v III. pracovnej kategórii. Podľa § 24 ods. 1 zák. č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov, vojakmi z povolania sú práporčiaci, dôstojníci a generáli, ktorí vykonávajú vojenskú službu ako svoje povolanie v služobnom pomere, do ktorého boli prijatí na vlastnú žiadosť po vykonaní základnej (náhradnej) služby. Z uvedeného vyplýva, že ani žiaci VSOŠ a VG počas štúdia nemohli byť vojakmi z povolania, nakoľko do služobného pomeru mohli byť prijatí až po vykonaní základnej služby. Z uvedených dôvodov nie je možné štúdium v prvom a druhom ročníku na VSOŠ a na VG zaradiť na účely dôchodkového zabezpečenia do I. (II.) kategórie funkcií.

6. Krajský súd ďalej poukázal na to, že tvrdenie, že niekto môže byť vojakom ešte pred vznikom brannej povinnosti (§ 5 ods. 2 branného zákona), je nepochopením zákonných formulácií a súvislostí alebo účelovým konaním spoliehajúcim sa na to, že tieto formulácie a súvislosti nepochopia iní. V minulosti platné zákony o sociálnom zabezpečení, podľa ktorých sa do roku 1998 postupovalo aj pri dôchodkovom zabezpečení vojakov z povolania, dôsledne od seba odlišovali pojmy „pracovné kategórie“ a „kategórie funkcií“ a tieto pojmy nezamieňali. Termín „pracovné kategórie“ sa vzťahoval výlučne k civilným zamestnaniam a termín „kategórie funkcií“ výlučne k výkonu služby v ozbrojených silách a v ozbrojených bezpečnostných zboroch. Zákon priamo ustanovil, ktoré zamestnania sa zaraďujú do I. a II. pracovnej kategórie, pričom splnomocnil vládu ustanoviť, ktoré druhy vykonávaných prác odôvodňujú zaradenie zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie a ako sa zaradenie vykonáva, pričom štúdiom na vojenských stredných školách pred výkonom základnej, prípadne náhradnej vojenskej služby zákon nikdy nezaradil ani do I., ani do II. pracovnej kategórie, ani vláda teda nemohla nič v tomto smere ustanoviť a ministerstvo obrany už vôbec nemohlo zaradiť toto štúdiom do rezortného zoznamu zamestnaní I. ani II. pracovnej kategórie. Ostatné zamestnania zákon zaradil do III. pracovnej kategórie. Zákon súčasne ustanovil, že služba vojakov z povolania sa zaraďuje do I. a II. kategórie funkcií, pričom splnomocnil ministra obrany ustanoviť, ktoré funkcie sa zaraďujú do I. kategórie. Nemožno porovnávať štúdiom na vojenských stredných školách s prípravou baníckych učňov a sklárskych učňov. U týchto profesií išlo o kompenzáciu vysokej miery rizika zdravotného poškodenia, predovšetkým chorôb z povolania. Zákon zaradenie štúdia na vojenských stredných školách do I. a II. pracovnej kategórie neumožňoval, napriek tomu, že žiaci vojenských stredných škôl vykonávali podobnú činnosť ako vojaci z povolania, na toto povolanie sa len pripravovali. Títo žiaci nepodliehali plnému vojenskému režimu a vojenskej trestnej zodpovednosti.

7. Vzhľadom k tomu, že v správnom súdnictve správny súd preskúmava zákonnosť napadnutých rozhodnutí, krajský súd vychádzal zo zákonov upravujúcich sociálne zabezpečenie v ozbrojených silách a v ozbrojených bezpečnostných zboroch. Z uvedeného vyplýva, že štúdiom po skončení povinnej školskej dochádzky sa u žiakov vojenských škôl (VSOŠ, VG) vykazovalo ako doba štúdia v I. a II. časti výkazu so zaradením tejto doby do III. pracovnej kategórie. Žiaci VSOŠ vojenskú základnú službu vykonávali počas štúdia v treťom a štvrtom ročníku. Žiaci VG vojenskú základnú službu vykonávali až odo dňa nástupu na štúdiom na vojenských vysokých školách, a to v prvom a druhom ročníku tohto štúdia. Doba štúdia poslucháčov (žiakov) do dovŕšenia veku 17 rokov sa započítavala do nástupu vojenskej činnnej služby ako doba potrebná na prípravu na povolanie po skončení povinnej školskej dochádzky (§ 10 ods. 1 písm. d) zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov), t.j. v III. pracovnej kategórii. Žiaci VSOŠ a VG počas štúdia nemohli byť vojakmi z povolania, nakoľko do služobného pomeru mohli byť prijatí až po vykonaní základnej služby. Z uvedených dôvodov nie je možné štúdiom v prvom a druhom ročníku na VSOŠ a VG zaradiť na účely dôchodkového zabezpečenia do I. (II.) kategórie funkcií.

8. V zmysle uvedeného mal krajský súd za to, že zákon zaradenie štúdia na Vojenských stredných školách do I. a II. pracovnej kategórie neumožňoval, napriek tomu, že žiaci Vojenských stredných škôl vykonávali podobnú činnosť ako vojaci z povolania, nakoľko na toto povolanie sa len pripravovali.

9. O trovách konania rozhodol krajský súd podľa § 167 ods. 1 SSP a contrario tak, že žalobcovi, ktorý v konaní úspech nemal, nevznikol nárok na náhradu trov konania a rovnako náhradu trov súd nepriznal ani žalovanej, pretože neboli splnené podmienky stanovené v § 168 SSP.

II.

Kasačná sťažnosť

10. Proti tomuto rozsudku podal žalobca v zákonnej lehote s poukazom na § 440 ods. 1 písm. g) SSP kasačnú sťažnosť. Uviedol v nej, že od 28.08.1973 do 16.08.1977 nastúpil na Vojenskú strednú odbornú školu elektrotechnickú rádiolokačnú (ďalej „VSOŠER“). V tomto období popri štúdiu zároveň vykonával službu v 1. a 2. ročníku VSOŠER v dĺžke 719 dní, pričom žalovaná túto službu označila ako III. pracovnú kategóriu, ktorá pre toto vojenské štúdiom nie je nikde v zákone zadefinovaná, keď neuviedla

právny predpis, ktorý by tento postup umožňoval. Podľa vojenskej knižky žalobca vojenskú základnú službu odslúžil od 17.08.1975 do 16.08.1977, avšak fyzický vek 16. rokov dosiahol už dňa 13.06.1974, teda už v 1. ročníku a mohol sa stať vojakom ČSĽA podľa branného zákona č. 92/1949 Zb. a v súlade s textom jeho prihlášky do tejto školy. Od nástupu do VSOŠER pravidelne nastupoval do služieb. Odo dňa nástupu do 4-ročnej VSOŠER dňa 28.08.1973, bol žalobca v nepretržitom služobnom pomere - žiak VSOŠER. Vojenskú základnú službu si popri štúdiu na tejto vojenskej škole odslúžil počas 3. a 4 ročníka na VSOŠER od 17.08.1975 do 16.08.1977 v I. kategórii funkcií, avšak tento údaj je nesprávny, vojakom sa totiž stal podľa § 21 branného zákona už dňa 18.05.1971.

11. Žalobca mal za to, že krajský súd sa mal zaoberať posúdením výkonu celej vojenskej činnnej služby žalobcu od 28.08.1973 do 30.11.1998 a správnym posúdením tohto 4-ročného vojenského študijného obdobia a služby na VSOŠER od 28.08.1973 do 16.08.1975 ako obdobia služby, ktorú žalobca nepochybne vykonával.

12. V tom čase na štúdium do vojenských stredných odborných škôl, nastupovali deti, ktoré dosiahli fyzický vek 15 rokov a žalobca dňa 28.08.1973 mal iba 15. rokov. Malo by byť predmetom dokazovania, či išlo o vynucovanú službu na Vojenských stredných odborných školách a VG SNP, a zároveň aj o výkon nútených prác. Mladiství na vojenských školách museli od prvého ročníku držať pohotovosť.

13. Žalobca navrhol vypočuť dvoch očitých svedkov E. Y. a A. H. E. z prostredia Vojenskej strednej odbornej školy v Novom Meste nad Váhom a Liptovskom Mikuláši z rokov 1973 - 1977 o priebehu žalobcovej služby, vojenskej príprave a ostrom vojenskom výcviku.

14. Žalobcovi základná služobná povinnosť vznikla už dňom odvedenia 16.05.1975, t.j. deň, keď sa odvedenci (náhradnej) služby označujú za vojenské osoby výrazom „odvedenci“. Žalovaná žalobcovi I. kategóriu funkcií posudzuje len odo dňa 13.06.1976, kedy dosiahol vek dospelosti, t.j. 18 rokov, pričom ten bol vo výkone služby ešte pred týmto dátumom. Tu sa dostáva do zjavnej kolízie branný zákon NZ ČSR č. 92/1949 Zb. (ktorý umožnil žalobcovi stať sa vojenskou osobou skôr, než vo veku 18. rokov) a dôchodkové zákony, ktoré posudzujú dôchodkové nároky iba od fyzického veku žalobcu 18. rokov. Žalobca vojenský výcvik a vojenskú prípravu v praktickej a teoretickej úrovni získal od 01.09.1969, a nie neskôr.

15. Každá vojenská stredná škola bola organizovaná ako riadna vojenská organizácia, napríklad ako regulárny vojenský pluk ČSĽA, ktorý sa členil podľa vojenských kritérií na menšie oddiely, prápory, batérie, roty, čaty, až družstvá. Presné počty žiakov museli vždy súlaadiť s presnými tabuľkovými počtami vojakov základnej služby u bojových útvarov ČSĽA zaradených v družstve, čate, rote, atď., vždy podľa prísnych vojenských regulí a tabuliek počtov. Žiaci boli hneď od počiatku nástupu do školy zaradení do regulárnych vojenských štruktúr ČSĽA. Takto žalobca absolvoval 1. a 2. ročník VSOŠER v čase od 28.08.1973 do 15.08.1975.

16. Žalobca nesúhlasil s názorom žalovanej, že prvé 2 roky žalobcovho vojenského štúdia na VSOŠER v Novom Meste nad Váhom v dĺžke 719 dní, nie je treba považovať za výkon služby. Podľa § 2 ods. 1 vyhl. ŠÚSZ č. 102/1964 Zb., ktorou sa vykonáva zák. č. 101/1964 Zb. o sociálnom zabezpečení, doba žiaka VSOŠER vychovávaného pre službu I. (II.) kategórie funkcií sa posudzuje ako doba zamestnania tejto kategórie funkcií, ak sa v rámci študijného plánu pravidelne vykonáva vojenský odborný výcvik žiaka VSOŠER na pracoviskách alebo v prevádzkach, kde sa vykonáva zamestnanie I. (II.) kategórie funkcií. Podľa § 3 ods. 1 Nariadenia vlády ČSSR č. 117/1988 Zb. o zaraďovaní pracovníkov do I. a II. pracovnej kategórie doba štúdia žiaka stredného odborného učilišťa pripravovaného pre zamestnanie I. (II.) pracovnej kategórie sa započítava ako doba zamestnania tejto pracovnej kategórie, ak sa praktické vyučovanie uskutočňuje pravidelne na pracoviskách alebo v prevádzkach, kde sa vykonávajú zamestnania I. (II.) pracovnej kategórie. Služba v I., resp. II. kategórii funkcií nebola závislá teda len od výkonu vojenskej základnej služby, ale aj od skutočného, konkrétneho vojenského výcviku, reálnej intenzívnej vojenskej prípravy (teórie a praxe), od sústavného vojenského vzdelávania atď.

17. Výkon dozornej služby u vojenskej jednotky podliehal prísnyim vojenským predpisom a bol v celej ČSĽA jednotný, vzťahoval sa rovnako na všetkých vojakov základnej služby, vojakov z povolania a tiež na všetkých žiakov vojenských stredných škôl. Ničím sa výkon dozornej služby od seba nelíšil, nebol v tom žiadny rozdiel, žiadne diferencie, žiadne odlišnosti a žiadne úľavy. A aj napriek tomu žalovaná výkon tejto dozornej služby neakceptuje ako službu II. kategórie funkcií pre žalobcu v 1. a 2. ročníku VSOŠER.

18. Žalobca poukázal na rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp.zn. 10Sd/151/2013 z 25. júna 2014, podľa ktorého pojem slova „SLUŽBA“ je oveľa širší, než si myslí žalovaná a niektoré orgány štátnej správy, vrátane MO SR, VÚSZ, alebo sudcovia niektorých krajských súdov. Zákon jasne naznačuje, že nemusí ísť výhradne o vojenskú činnú službu, ale len o „službu“. Aj Krajský súd v Prešove v rozsudku č.k. 6Sd/21/2016-56 zo 14.09.2016 vyjadril svoj názor, že žalobcove štúdium v 1. a 2. ročníku VSOŠ treba považovať za službu. Porušovanie pravidiel a povinností v dozornej službe mal na zreteli aj § 286 zák. č. 140/1961 Zb. trestného zákona o porušovaní povinností dozornej služby.

19. Ustanovenie § 132 ods. 1 zák. č. 100/1988 Zb. sa univerzálne zmieňovalo iba o službe a nie o vojakoch v činnej službe, pričom tu nešlo iba o vojenskú službu, dokonca ani o vojakov. Mohlo ísť aj o službu policajtov, colníkov, hasičov, záchranárov príslušníkov SIS, NBÚ, ZVJS a žiakov VSOŠ atď. Podľa § 33 zák. č. 76/1959 Zb. nárok na výsluhový príspevok a výška tejto dávky je naviazaná na dobu služby v ozbrojených silách, pričom vôbec nie je konkretizovaný druh služby a dokonca nie je ani ustanovené, že táto služba má byť vykonaná v služobnom pomere. Podľa § 8 ods. 1 písm. e) zák. č. 100/1988 Zb. zamestnaním sa rozumie služba vojakov z povolania, príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti, príslušníkov zborov nápravnej výchovy a príslušníkov skorších ozbrojených zborov. Napríklad v § 145j ods. 4 zák. č. 100/1988 Zb. je uvedené, že ďalšími druhmi služby v ozbrojených silách sa na účely sociálneho zabezpečenia rozumie ďalšia služba (§ 37 branného zákona), pokiaľ občan nie je hmotne zabezpečený ako vojak z povolania, mimoriadna služba (§ 46 ods. 1 branného zákona), zvláštna služba (§ 46 ods. 2 branného zákona) s výnimkou zvláštnej služby príslušníkov policajných zborov (Zboru národnej bezpečnosti), osobné úkony pre potrebu ozbrojených síl (§ 45 branného zákona).

20. Z administratívneho spisu žalovanej nevyplýva, že by disponovala rezortným zoznamom preferovaných zamestnaní vydaných MNO ČSSR, v ktorých by bolo štúdium na VSOŠER vylučované z I., resp. II. kategórie funkcií a uvedeným rozporom v hodnotení dôb služby vo zvýhodnenej kategórii funkcií sa zaoberala a zisťovala, či nie sú splnené podmienky podľa § 2 ods. 1 vyhlášky ŠÚSZ č. 102/1964 Zb., resp. § 3 ods. 1 nariadenia vlády ČSSR č. 117/1988 Zb., ale bez ďalšieho a bez uvedenia dôvodov pre posúdenie dôchodkového veku žalobcu, hodnotila trvanie vojenskej služby v II. kategórii funkcií len v období od 28.08.1975, t.j. bez posudzovania 1. a 2. ročníka VSOŠER, pričom III. pracovnú kategóriu vojaci do 31.12.1999 nepoznali.

21. Žalobca tiež poukázal na nález Ústavného súdu I. ÚS 306/2010-30 z 08.12.2010, v ktorom ide čiastočne o porovnateľnú vec, keď sa jedná o prípad baníka, ktorému žalovaná sústavne odmietala započítať niektoré odpracované roky v II. pracovnej kategórii, čím ho pri výpočte starobného dôchodku výrazne poškodila. Tento v konaní pred Krajským súdom Banská Bystrica sp.zn. 21Sd/499/2004 najprv uspel, ale NS SR rozsudkom sp.zn. 6So/3/2006 zrušil rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici, čím sa priklonil k stanovisku žalovanej a opakovane zamietol jeho opravné prostriedky. Uvedený občan uspel až na Ústavnom súde SR, ktorý konštatoval, že v tomto prípade došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na ochranu pred diskrimináciou podľa článku 12 ods. 1 a ods. 2 Ústavy SR v spojení so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy SR a na základe toho 29.12.2012 NS SR rozsudkom sp.zn. 9So/215/2011 potvrdil pôvodné rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp.zn. 21Sd 499/2004. Právna veta nálezu Ústavného súdu I. US 306/2010-30 znie: „Orgánom verejnej moci a predovšetkým súdom nemožno tolerovať pri interpretácii zákonných ustanovení prílišný formalistický prístup, ktorý vedie k zjavnej nespravodlivosti. Všeobecný súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale môže a musí sa od neho odchyliť, pokiaľ to vyžaduje účel zákona, história jeho

vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z ústavnoprávnych princípov. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov teda nemožno opomíňať ich účel a zmysel, ktorý nie je vyjadrený len v slovách a vetách tohto ktorého zákonného predpisu, ale i v základných princípoch právneho štátu.“

22. Podľa názoru žalobcu by sa krajské sudy a NS SR mali zaoberať zoznamom druhov práce uvedených v zákone napriek tomu, že príloha nariadenia vlády predstavovala iba typizovaný zoznam prác zaradených do preferovaných pracovných kategórií a bol ďalej konkretizovaný na úroveň konkrétnych povolání najprv príslušným rezortným zoznamom. Tieto rezortné zoznamy boli založené na metóde taxatívneho výpočtu. Pokiaľ teda nebolo konkrétne povolanie uvedené v príslušnom rezortnom zozname ako zamestnanie zaradené do I. či II. pracovnej kategórie, nemohlo byť na základe rozširujúceho výkladu ustanovenia zákona či vykonávacieho nariadenia do takejto kategórie priradené, a to ani na základe súdneho rozhodnutia. Sudy však mohli podľa výsledkov vykonaného dokazovania vysloviť, že pracovník spĺňa podmienky pre zaradenie do I. či II. pracovnej kategórie v prípade, že práca ním vykonávaná zodpovedala celkom niektorému zamestnaniu zaradenému do I. alebo II. pracovnej kategórie, pričom však museli posudzovať všetky podmienky, za ktorých mohlo byť zamestnanie zaradené do rezortného zoznamu (pozri stanovisko NS ČSSR zo dňa 10.10.1977 sp. zn.: Cpjf 46/77, publikované v č. 1/1978 Zbierky rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu ČSSR). Žalobca ďalej poukázal na rozsudok Nejvyššieho správneho soudu ČR čís. k.: 6 Ads 33/2012-54 z 28.11.2012 a Rozsudok Nejvyššieho správneho soudu ČR čís. k.: 4 Ads 12/2009-83 z 27.05.2009.

23. Žalobca bol v legitímnom očakávaní, že si štát po ukončení činnnej služby v ozbrojených zboroch kompletne splní svoje záväzky k žalobcovi tak, ako si aj žalobca plnil svoj záväzok vykonávať službu vojaka z povolania podľa platných zákonov a teda, že bude zo strany štátu umožnené žalobcovi využiť právo odísť v zníženom veku do starobného dôchodku. To, že žalobca v ozbrojených zložkách odslúžil celkovo viac ako 25 rokov vrátane štúdia na VSOŠER svedčí o tom, že svoj záväzok voči štátu si riadne plnil. Mal za to, že iný postup by bol preto v priamom rozpore so zámerom zákonodarcu zabezpečiť žalobcovi vyššiu úroveň jeho zabezpečenia v starobe za dobu výkonu jeho služby a táto kategória poistencov, ako je žalobca, by bola v systéme vnútroštátnych poisťovacích a dôchodkových zabezpečovacích systémov znevýhodnená v porovnaní s poistencami vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia na Slovensku.

24. V rezorte obrany SR, ani v rezorte obrany býv. MNO ČSSR neexistuje ani jeden oficiálny zoznam preferovaných kategórií funkcií. Žalobca nie je ochotný sa uspokojiť len s individuálnym názorom jednotlivca bez akejkoľvek primárnej väzby a nadväznosti na platné právne normy a predpisy SR. Ostatné civilné rezorty okrem MNO ČSSR, Ministerstvá školstiev ČSR a SSR, ani Ministerstvo práce a sociálnych vecí ČSSR, Ministerstvo zdravotníctva ČSSR a Ústredná rada odborov ČSSR - to sú práve tie orgány a inštitúcie, ktoré mali v kompetencii spoločne rozhodovať a zaradovať žiakov vojenských stredných škôl do preferovaných pracovných kategórií už od 15. rokov ich veku. Žalobca trval na požiadavke, aby mu žalovaná, MO SR alebo VÚSZ predložili takýto zoznam, kde by bolo vyhranené rozhodné obdobie služby študentov VSOŠER, VG SNP, VŠJŽ, VGJŽ, VŠKD, a ostatných vojenských stredných škôl, resp. ktorý by oficiálne vyčleňoval a vylučoval túto dobu štúdia z I. kategórií funkcií od ich veku 15. rokov. Ak ho nemá nikto k dispozícii, nemôže žalovaná uniesť dôkazné bremeno. Je úlohou všeobecných súdov vyjadriť sa k tomu, či daný typ štvorročného vojenského stredoškolského vzdelania predstavoval skutočnú vojenskú prípravu na budúce vojenské povolanie, alebo išlo o ostrý vojenský výcvik (ktorý trval u vojakov základnej služby krátkych len 30 dní), alebo o službu, ktorá sa nápadne podobala alebo úplne bola stotožnená s výkonom vojenskej služby. Vojenské stredné odborné školy, vojenské gymnáziá, VŠKD a pod. v ČSR a neskôr ČSSR vznikali od roku 1967 a vojenský režim v nich nelegitímne panoval až do roku 1991.

25. Žalobca mal za to, že žalovaná konala v zjavnom rozpore s ústavnoprávne a medzinárodnoprávne garantovanými základnými princípmi (zásadami) materiálneho právneho štátu, najmä princípu materiálnej spravodlivosti a materiálnej ochrany zákonnosti vrátane princípov riadneho a spravodlivého procesu, princípu právnej istoty, a princípu predvídateľnosti práva vrátane predvídateľnosti rozhodnutí orgánov verejnej moci, ako aj princípu ochrany legitímnych očakávaní legitímnej dôvery a tiež princípu, že právo

nemôže vzniknúť (vziť) z bezprávia a nespravodlivosti „ex iniurius non oritur“.

26. Žalobca navrhol ustanoviť erudovaného súdneho znalca z odboru služobného práva a zároveň súdu, aby sa kasačný súd opýtal MO SR na obdobné otázky, aké sú uvedené v priloženej prílohe, nakoľko odpoveď MO SR je nevyhnutná, pretože na 41. položených otázkach nie je schopné odpovedať.

27. Vzhľadom na uvedené skutočnosti žalobca navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 28. marca 2019, č.k. 25Sa/28/2017-114 zmenil, rozhodnutie žalovanej zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zároveň žiadal priznať náhradu trov konania, vrátane trov kasačného konania.

III.

Vyjadrenie ku kasačnej sťažnosti

28. Žalovaná vo svojom vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uviedla, že dôvody uvedené v kasačnej sťažnosti nepovažuje za opodstatnené. Preto navrhla, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť žalobcu ako nedôvodnú zamietol.

IV.

Posúdenie veci kasačným súdom

29. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) postupom podľa § 452 ods. 1 SSP v spojení s § 439 SSP preskúmal prípustnosť kasačnej sťažnosti a po zistení, že kasačnú sťažnosť podal sťažovateľ včas (§ 443 ods. 2 písm. a/ SSP), preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a jednohlasne (§ 464 v spojení s § 139 ods. 4 SSP) dospel k záveru, že kasačnej sťažnosti nemožno priznať úspech.

30. Kasačný súd rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu SR. Rozsudok bol verejne vyhlásený 24. júna 2020 (§ 137 ods. 4 SSP v spojení s § 452 ods. 1 SSP).

31. Podľa § 438 ods. 1 SSP kasačnou sťažnosťou možno napadnúť právoplatné rozhodnutie krajského súdu.

32. V zmysle ustanovenia § 440 ods. 1 SSP, upravujúceho dôvody kasačnej sťažnosti, kasačnú sťažnosť možno odôvodniť tým, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (písm. g).

33. Podľa § 454 SSP na rozhodnutie kasačného súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

34. Podľa § 461 SSP kasačný súd zamietne kasačnú sťažnosť, ak po preskúmaní zistí, že nie je dôvodná.

35. Úlohou správneho súdu v predmetnej veci bolo posúdiť existenciu zákonných podmienok, odôvodňujúcich vydanie horeoznačeného rozhodnutia žalovaným správnym orgánom.

36. Podľa § 65 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. poistenec má nárok na starobný dôchodok, ak bol dôchodkovo poistený najmenej 15 rokov a dovŕšil dôchodkový vek.

37. Podľa § 65 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. účinného do 31.12.2019 dôchodkový vek je 62 rokov veku poistenca, ak tento zákon v odsekoch 4 až 8, § 65a a 274 neustanovuje inak.

38. Podľa § 112 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. dávka sa prizná alebo sa zvýši odo dňa, od ktorého dávka

alebo jej zvýšenie patrí, najviac tri roky spätne odo dňa zistenia, že sa dávka priznala alebo sa vyplácala v nižšej sume, ako patrí, alebo najviac tri roky spätne od uplatnenia nároku na dávku alebo nároku na jej zvýšenie, ak sa dodatočne zistí, že sa dávka

- a) priznala v nižšej sume, ako patrí,
- b) vypláca v nižšej sume, ako patrí,
- c) odoprela neprávom alebo
- d) priznala od neskoršieho dátumu, než od ktorého patrí.

39. Podľa § 255 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj zamestnanie a náhradná doba získané pred 1. januárom 2004 podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, ak tento zákon neustanovuje inak. Na hodnotenie náhradnej doby ako obdobia dôchodkového poistenia od 1. augusta 2006 sa nevyžaduje splnenie podmienky získania najmenej jedného roka zamestnania.

40. Podľa § 274 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie sa zachovávajú.

41. Podľa § 120 ods. 1 zák. č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení služba vojakov z povolania sa zaraďuje do I. alebo II. kategórie podľa druhov vykonávaných funkcií.

42. Podľa § 120 ods. 2 zák. č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení ministri národnej obrany a vnútra Československej socialistickej republiky určia vo svojej pôsobnosti, ktoré funkcie sa zaraďujú do I. kategórie a ako sa zaradenie uskutočňuje; pritom môžu určiť, v akom rozsahu sa započítava doba služby výkonného letca a doba výkonu funkcií špeciálnej povahy alebo mimoriadneho stupňa nebezpečnosti do doby zamestnania.

43. Podľa § 130 ods. 1 zák. č. 100/1988 Zb. služba vojakov z povolania (ďalej len „služba“) vykonávaná pred 1. januárom 1999 je zaradená na účely dôchodkového zabezpečenia podľa druhov vykonávaných funkcií do I. alebo II. kategórie. Služba vykonávaná po 31. decembri 1998 sa na účely dôchodkového zabezpečenia považuje za zamestnanie III. pracovnej kategórie.

44. Podľa § 2 ods. 2 zák. č. 92/1949 Zb. Branný zákon, vojsko je súhrn vojenských osôb. Vojakmi sa rozumie osoby, ktoré boli odvedené (§ 15, ods. 1) a majú služobnú povinnosť (§ 20).

45. Podľa § 15 ods. 1 zák. č. 92/1949 Zb. Branný zákon, zápis je úradné konanie, ktorého účelom je vziať brancov do vojenskej evidencie, zistiť predbežne ich spôsobilosť na vojenskú činnú službu a urobiť opatrenie na zlepšenie zdravotnej a inej spôsobilosti brancov pre výkon vojenskej činnnej služby.

46. Podľa § 20 ods. 2 zák. č. 92/1949 Zb. Branný zákon vojenská činná služba zahŕňa:

- a) základnú službu (§ 27),
- b) náhradnú službu (§ 28),
- c) ďalšiu službu (§ 37),
- d) službu vojakov z povolania (§ 25 ods. 1),
- e) službu vojakov vo výslužbe, povolaných prechodne na činnú službu (§ 25, ods. 3),
- f) vojenské cvičenia (§ 39) a
- g) mimoriadnu službu (§ 46, ods. 1).

47. Podľa § 25 ods. 1 zák. č. 92/1949 Zb. Branný zákon, vojakmi z povolania sú vojaci, ktorí vojenskú službu vykonávajú ako svoje povolanie v služobnom pomere, do ktorého boli prijatí podľa osobitných predpisov. Vojaci z povolania sú povinní vojenskou činnou službou, dokiaľ tento ich služobný pomer nezanikne.

48. Podľa § 24 ods. 1 zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov vojakmi z povolania sú práporčíci, dôstojníci a generáli, ktorí vykonávajú vojenskú službu ako svoje povolanie v

služobnom pomere, do ktorého boli prijatí na vlastnú žiadosť po vykonaní základnej (náhradnej) služby.

49. Podľa § 24 ods. 2 zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov, ak bol do služobného pomeru vojaka z povolania prijatý vojak, ktorý je podľa branného zákona povinný ďalšou službou, plní svoju povinnosť na ďalšiu službu v služobnom pomere vojaka z povolania.

50. Podľa § 25 zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov služobný pomer vojaka z povolania vzniká dňom prijatia; zaniká prepustením z tohto služobného pomeru, odňatím alebo stratou vojenskej hodnosti, prepustením z vojska a úmrtím.

51. Podľa § 172 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. na konanie vo veciach sociálneho poistenia sa nevzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní. Všeobecný predpis o správnom konaní sa nevzťahuje ani na konanie vo veciach starobného dôchodkového sporenia v rozsahu upravenom týmto zákonom.

52. Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej, ktorým zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila prvostupňové rozhodnutia, ktorými bol žalobcovi priznaný starobný dôchodok od 13. júna 2015 v sume 208,90 € mesačne, ďalej bolo rozhodnuté, že žalobcovi podľa § 82b zák. č. 461/2003 Z.z. v znení zákona č. 140/2015 Z.z. nevznikol nárok k 01. júlu 2015 na zvýšenie starobného dôchodku, 01. januára 2016 bol žalobcovi zvýšený starobný dôchodok na 210,80 € mesačne o 1,90 € mesačne, od 13. júna 2015 bol žalobcovi zvýšený starobný dôchodok na 270,10 € mesačne, ďalej bol žalobcovi zvýšený starobný dôchodok na 278,10 € mesačne za obdobie dôchodkového poistenia počas poberania starobného dôchodku od 13. júna 2015 do 31. decembra 2015 a od 01. januára 2017 bol žalobcovi zvýšený starobný dôchodok na 297,70 € mesačne.

53. Z potvrdenia Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia v Bratislave vyplýva, že žalobca je poberateľom výsluhového dôchodku, keď pre nárok na výsluhový dôchodok bola zhodnotená doba služobného pomeru od 17. augusta 1975 do 30. novembra 1998. Ďalej z neho vyplýva, že doba od 28. augusta 1973 do 16. augusta 1975 je uvedená ako doba občianskeho zamestnania do 18. roku veku (od skončenia povinnej školskej dochádzky) - štúdiom zaradené do III. pracovnej kategórie. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia v Bratislave tiež poukázal na to, že štúdium žalobcu od 28. augusta 1973 do 16. augusta 1975 nie je možné považovať za služobný pomer a ani za vojenskú činnú službu, a teda štúdiom žalobcu nie je možné v predmetnom období zaradiť na účely dôchodkového zabezpečenia do I., resp. II. kategórie funkcií.

54. Kasačný súd zhodne s názorom krajského súdu uvádza, že žiaci 1. a 2. ročníka VSOŠ sa štúdiom pripravovali na službu vojaka z povolania a neboli vojakmi v činnnej službe. Vojenskú základnú službu vykonávali počas štúdia v 3. a 4. ročníku VSOŠ. Prijatím žiaka na štúdium VSOŠ po skončení povinnej školskej dochádzky vznikla žiakom v roku, v ktorom dovŕšili 17. rok veku, branná povinnosť podľa branného zákona, neboli však povolaní na výkon základnej (náhradnej) vojenskej služby. Výkazovanie doby základnej (náhradnej) služby poslucháčov a žiakov vojenských škôl z radov občianskej mládeže bolo upravené v prílohe 3 smernice. Pri štúdiu na VSOŠ sa výkon základnej vojenskej služby evidoval 24 mesiacov odo dňa vyradenia žiakov z VSOŠ, t.j. výkon základnej služby trval počas štúdia v 3. a 4. ročníku VSOŠ. Štúdium po skončení povinnej školskej dochádzky sa v súlade so smernicou u žiakov VSOŠ vykazovalo ako doba štúdia v I. a II. časti výkazu so zaradením tejto doby do III. pracovnej kategórie. Žiaci VSOŠ vojenskú základnú službu vykonávali počas štúdia v 3. a 4. ročníku. Štúdium v 1. a 2. ročníku VSOŠ nie je možné považovať za ostatnú vojenskú službu podľa § 132 ods. 1 písm. b) zák. 100/1988 Zb. Činnosť, ktorú títo žiaci vykonávali pred nástupom na základnú vojenskú službu, nebola výkonom vojenskej služby. Do vojenskej činnnej služby mohol byť zaradený iba ten, kto dosiahol vek 18 rokov. Podľa prílohy 3 smernice „poslucháči (žiaci) vojenských škôl do dovŕšenia veku 17 rokov boli vo vojenských školách vedení ako chovanci a doba štúdia sa im započítavala do nástupu vojenskej činnnej služby ako doba potrebná k príprave na povolanie po skončení povinnej školskej dochádzky (§ 10 ods. 1 písm. d) zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov), t.j. v III. pracovnej kategórii.“

55. Kasačný súd ďalej poukazuje na skutočnosť, že žalovaná nie je oprávnená zaradiť zamestnania do pracovných kategórií, ale toto oprávnenie patrilo do pôsobnosti zamestnávateľov na základe rezortných zoznamov. Podľa § 168 vyhlášky č. 149/1988 Zb. doba vojenskej činnnej služby vykonávanej pred prijatím do služobného pomeru vojaka z povolania sa započítava v tej kategórii funkcií, do ktorej bol vojak z povolania prvý raz ustanovený. Uvedené ustanovenie však nie je možné aplikovať v prípade žalobcu, pretože žalobca v spornom období nevykonával vojenskú činnú službu.

56. V tejto súvislosti kasačný súd uvádza, že s prihliadnutím na účel sledovaný zákonmi sociálneho zabezpečenia, ktorým bolo pre účely dôchodkového zabezpečenia zvýhodniť vojakov z povolania, nezariadenie činnosti žiakov VSOŠ v predmetnom období do I. kategórie funkcií nemožno kvalifikovať ako opomenutie alebo nečinnosť kompetentných rezortných orgánov správy ozbrojených síl štátu, s následkom ukrátenia vojakov v službe zaradenej do I. kategórie funkcií o ich oprávnené nároky za výkon prípravy na budúce povolanie. Zaradenie vojenskej služby do preferovanej I. kategórie funkcií zákon zásadne viazal na status vojaka z povolania, pričom ak vojak nastúpil a vykonával základnú (náhradnú) vojenskú službu a po jej skončení bol prijatý do služobného pomeru vojaka z povolania alebo vojaka v ďalšej službe, táto doba výkonu základnej (náhradnej) vojenskej služby sa mu započítavala do I. kategórie funkcií, ak bol ako vojak z povolania po prvý raz ustanovený do služby zaradenej do I. kategórie funkcií (§ 168 ods. 2 vyhlášky Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí č. 128/1975 Zb., ktorou sa vykonáva zákon č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, resp. § 168 vyhlášky Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí č. 149/1988 Zb., ktorou sa vykonáva zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov). Uvedenú zákonnú úpravu stanovenia I. a II. kategórie funkcií pre účely dôchodkového zabezpečenia vojakov z povolania je potrebné vykladať v kontexte s účinným Branným zákonom, ktorý stanovil minimálny vek pre účely vzniku brannej povinnosti, t. j. 01. januára roku, v ktorom občan dovŕšil 17. rok a dobrovoľne prevzatej brannej povinnosti na 01. január roku, v ktorom osoby nepodliehajúce brannej povinnosti dovŕšia 17. rok (§ 5 ods. 2 a § 6 ods. 1 Branného zákona), okrem dobrovoľne prevzatej brannej povinnosti bez ohľadu na vek, avšak za brannej pohotovosti štátu (§ 6 ods. 1 Branného zákona).

57. Žiaci VSOŠ vykonávali činnú službu až po zložení prísahy - základnú vojenskú službu a až po jej absolvovaní boli splnené zákonné podmienky na prijatie vojakov do služobného pomeru vojakov z povolania. Ozbrojovanie 14 - 16 ročných žiakov VSOŠ a náplň ich činnosti, hoci podobnej činnosti vojakov v činnnej službe alebo službe vojakov z povolania nemohlo založiť v zmysle uvedených ustanovení zákona č. 92/1949 Zb. Branného zákona a zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov, služobný pomer týchto žiakov ako vojakov z povolania, ktorý je pre účely zaradenia služby do I. kategórie funkcií rozhodujúci podľa § 120 ods. 1 a 2 zákona č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení, ako aj zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení.

58. Status vojaka definovalo ustanovenie § 2 ods. 2 veta druhá Branného zákona, podľa ktorého vojakmi sa rozumeli osoby, ktoré boli odvedené a mali služobnú povinnosť. Avšak ešte nešlo o vojaka z povolania, čo je status potrebný na priznanie služby zaradenej do I. kategórie funkcií. Skutočnosť, že žalobca sa v súvislosti s nástupom na VSOŠ podrobil odvodovému konaniu, nezakladá jeho status vojaka v činnnej službe, nakoľko uvedeným zápisom bol zavedený do vojenskej evidencie a bol podrobený predbežnému zisťovaniu jeho spôsobilosti na vojenskú činnú službu a zisťovaniu možností na zlepšenie zdravotnej a inej spôsobilosti pre výkon vojenskej činnnej služby.

59. Činnosť žiakov v prvých a druhých ročníkoch VSOŠ nemožno subsumovať pod žiadnu z vojenských činnných služieb v zmysle ustanovení § 20 ods. 2 písm. a) až g) Branného zákona a rovnako nie je možné konštatovať, že boli u týchto žiakov splnené zákonné podmienky vzniku služobného pomeru vojaka z povolania. Vzhľadom na Branným zákonom stanovený minimálny vek brannej povinnej a dobrovoľnej brannej povinnosti, žiaci VSOŠ mohli skladať prísahu až v roku, v ktorom dovŕšili 17. rok života. Žiaci VSOŠ až po zložení prísahy vykonávali vojenskú činnú službu, konkrétne základnú vojenskú službu, pričom až po jej absolvovaní boli splnené zákonné podmienky na prijatie vojakov do služobného pomeru vojakov z povolania a na vznik ich povinnosti vojenskou činnou službou.

60. Žiadne povinnosti, ktoré žiaci v priebehu 1. a 2. ročníka VSOŠ v rámci výchovného procesu vykonávali a nazývali sa službami (napr. dozorná služba a pod.), hoci sa svojím názvom, obsahom alebo náplňou činnosti javili byť totožné s výkonom činnosti vojakov z povolania, nemožno podradiť pod vojenské činné služby vojakov z povolania v zmysle Branného zákona, t.j. žiaci 1. a 2. ročníkov VSOŠ boli vojakmi mimo činnej služby, a teda ani vo vzťahu k ich činnosti v rámci vzdelávacieho procesu nemohlo byť realizované zaradenie medzi služby vojakov z povolania do I. kategórie funkcií.

61. Námietky žalobcu na prísny režim pri ich výchove počas štúdia na VSOŠ, ako aj prípadné ozbrojovanie a povinnú prácu, nie sú predmetom súdneho prieskumu zákonnosti žalobou napadnutého administratívneho rozhodnutia a postupu predchádzajúceho jeho vydaniu.

62. Nie je možné preklenúť ani rozhodovacou činnosťou súdov účel sledovaný zákonmi o sociálnom zabezpečení, výlučne vo vzťahu ku kategorizácii preferovaných služieb vojakov z povolania, a kreovať pre účely dôchodkového zabezpečenia vojakov z povolania namiesto príslušného štátneho orgánu na úseku správy ozbrojených síl zoznam činností zaradených do I. alebo II. kategórie funkcií z činností vojakov mimo činnej služby a mimo služby vojakov z povolania. V tejto súvislosti kasačný súd uvádza, že žalobcom uvádzané stanovisko NS ČSSR sp. zn. Cpjf 46/77 zo dňa 10. októbra 1977 vo vzťahu k meritu tejto veci nemožno aplikovať.

63. Podľa čl. 46 ods. 1 zákona č. 460/1992 Zb. Ústavy Slovenskej republiky každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

64. Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

65. Zo záväznej judikatúry ústavného súdu týkajúcej sa uvedeného princípu legality štátnej moci vyplýva, že ...ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona... Právnej istote ...podľa čl. 1 ústavy nezodpovedá taký stav (situácia), ktorý by orgánu štátu umožňoval konať podľa vlastnej úvahy a z vlastného rozhodnutia aj nad rámec zákona a iným ako zákonným postupom (I. ÚS 3/98, III. ÚS 341/07, II. ÚS 426/2012).

66. Zákon stanovuje formálne kritériá pre posudzovanie doby štúdia na vojenských stredných školách a neobsahuje zákonné zmocnenie pre odchylné posúdenie tejto doby u jednotlivca na základe jej obsahu či podobnosti so službou vykonávanou po dosiahnutí 18 roku veku v I. alebo II. kategórii funkcií, preto akékoľvek iné rozhodnutie správneho orgánu o započítaní tejto doby by bolo konaním v rozpore so spôsobom, ktorý pre jej posudzovanie ustanovuje zákon.

67. Zároveň kasačný súd uvádza, že judikatúru v danej veci možno považovať za ustálenú (viď. napr. rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn.: 9Sžsk/99/2017, 9So/214/2016, 9So/175/2016) a poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn.: 9So/44/2017, v ktorom najvyšší súd uviedol, že „...nie je možné preklenúť ani rozhodovacou činnosťou súdov účel sledovaný zákonmi o sociálnom zabezpečení, výlučne vo vzťahu ku kategorizácii preferovaných služieb vojakov z povolania, a kreovať pre účely dôchodkového zabezpečenia vojakov z povolania namiesto príslušného štátneho orgánu na úseku správy ozbrojených síl zoznam činností zaradených do I. alebo II. kategórie funkcií z činností vojakov mimo činnej služby a mimo služby vojakov z povolania.“

68. K žalobcom navrhnutým dôkazom kasačný súd uvádza, že tieto mali priniesť odpoveď na otázku, ako fungoval systém na VSOŠ, pričom kasačný súd má za to, že spôsob fungovania VSOŠ nemohol mať vplyv na rozhodnutie v danej veci, keď kritériá pre posudzovanie doby štúdia na vojenských stredných školách stanovuje zákon, pričom tento neobsahuje zákonné zmocnenie pre odchylné posúdenie tejto doby u jednotlivca. Kasačný súd nie je návrhmi dôkazov bezpodmienečne viazaný a nie je povinný vykonať všetky účastníkmi konania navrhované dôkazy, keď nevykoná o.i. dôkazy, ktoré sú pre prejednanie a rozhodnutie veci nadbytočné.

69. Pokiaľ žalobca poukazoval na rozhodnutia krajských súdov, kasačný súd poukazuje na to, že sa nejedná o judikované rozhodnutia, resp. o zovšeobecňujúci právny názor súdu, preto nie sú záväzným podkladom pre rozhodovanie tohto súdu. Napokon, skutkové okolnosti v každom prípade nie sú rovnaké a je potrebné zaoberať sa osobitne každou vecou podľa konkrétnych okolností.

70. Kasačný súd nemohol uznať ani argumentáciu s nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 306/2010, keďže tento súvisí s § 16 zák. č. 100/1988 Zb., ale nerieši situáciu ozbrojených zložíek v zmysle spornej veci a preto táto argumentácia je pre daný prípad irelevantná.

71. Kasačný súd na záver dodáva, že z ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu SR aj Ústavného súdu SR vyplýva, že správny súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia správneho súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka konania na spravodlivý proces.

72. Kasačný súd vyhodnotil rozsah a dôvody kasačnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu po tom, ako sa oboznámil s obsahom administratívneho a súdneho spisu a s prihliadnutím na ustanovenie § 461 SSP dospel k záveru, že nezistil dôvod na to, aby sa odchyľil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v dôvodoch napadnutého rozsudku, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozsudku. S týmito sa kasačný súd stotožňuje v celom rozsahu. Vzhľadom na uvedené dôvody považoval kasačný súd rozhodnutie krajského súdu za vecne správne a kasačnú sťažnosť za nedôvodnú a rozhodol podľa § 461 SSP tak, že kasačnú sťažnosť žalobcu zamietol.

73. O trovách kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 167 ods. 1 a § 168 v spojení s § 467 ods. 1 SSP a nepriznal účastníkom náhradu trov tohto konania, keďže žalobca v tomto konaní nebol úspešný a u žalovanej nezistil dôvod, pre ktorý by mohol spravodlivo požadovať náhradu dôvodne vynaložených trov konania.

74. Tento rozsudok kasačného súdu bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.